

*Betrothal, twin-murder, burial and succession $\frac{2}{2}$ pp.
of Lwanonda chiefs and minor items of custom.* b. $\frac{1}{14}$

s555

0-16

K44/17
AM/10/17
Vhuselwa

K44/17

Lilly Manthagu

1. Vhaselwa vha Vhavenda vha tshi vhingwa vha thoma u sumbululwa. Musidzana a toda dzipheletshedzi thanu na nthihi, a renga na tshitundwana tsha u longela misisi yawe ngomu, vha taha vhusiku vha sia vho vhea masheleni matanu thovhoni, vha ri ndi musevhe wa malume, vha tshimbila vha tshi khotha mafhandeni, vha swika khoroni ya mudi vha ima, vhasadzi vha da vha vha tanganedza vha vha isa hayani, vha swika vha ima mutani, vha rengiwa vha kona u dzhena nduni, vha dovha vha vha renga vha kona u dzula thovhoni, vha kona u pfunda maduvha matanu. Musi dzipheletshedzi dzi tshi vho tuwa vha sia vho reda madzanda a khuni. Hu a toholwa ha sindiwa vha kona u tuwa, vha siya muselwa a tshi khuvha vhuselwa hawe, u vuwa atshi tamedza nga matsheloni, u vhea tshidudu nga matsheloni, hu shulwa mita hu a swielwa, u fhiwa na mme ane a do amba mafhungo khae.

A tshi fhedza u khuvha vhuselwa, vhahulwane vha a langana u mu dzhenisa nduni, arali e musidzana wa vhudi u ya monisiwa murahu ha ndu, vhakegulu vha ri u pembela vha nanzwa zwitari, mi fhululu ya lila, u ya rengiwa ha, hu bvisiwa mbudzi, na bonndo a kona u dzheniswa nduni.

Musi zwo naka hu bvisiwa mavhofhelo a mme na khotsi, vho-makhulu vha kona u tevhela tshiselo tsha nwane wavho, ho ingiwa mahalwa manzhi.

3. Vhulwadze ha dzithuri

Vhavenda vha ri vhulwadze vhu disiswa nga vhaloi, vha lowa vha tshi imba vha ri, "Tsha Nya Mukokole we! tshinungu tsha Nya Mukokole we!" Vhathu vha pfi nga khofhe lide, ndi hone vha tshi thoma u lowa, muthu u vuwa a tshi ri muvhili wanga u ya vhavha, zwenezwo ndi u thoma ha vhulwadze, muvhili u sokou vhavha wothe, mulwadze u sokou vhala-vhala, zwenezwo ndi hone thusi dzo dzhena. Vha gidima vha vhidza maine a no divha u bvisa thuri, maine u da na mishonga yawe, a dzhia gumbese a fukedza mulwadze, ho okilwa mahala tshidongoni ha shelwa tsemo, mulwadze a aravhela, maine atshi ambelela. Ula mulwadze a

zhamba a tshi tavha mukosi a tshi ri, "Litshani ndi tuwe, rine ri ya tuwa ri ya hayani ha hashu, rine ri yo mama ha mme ashu Nya Muofhe", zwenezwo maine udi u semana a ri, "Ibvani kha hoyu muthu a sale o takala, hu songo sala na muthuhi muvhilini wa

4. hoyu muthu, ibvani ni ye mahayani ha vho-mme yanu ni yo mama hone, fhanu rine ari ni funi, ri do ni fhisa nga mulilo. Ula mulwadze a dovha a tavha mukosi a ri, "Rine ro tuwa-ha, salani, 'ne ndi hone rotuwa, ri ya hayani ha hashu, a ri tsha vhuya nwanani wa vhathu mma." Asidzo thuri dzi tshi tuwa dzi tshi ya u mama ha mme adzo Nya Muofhe, mulwadze a tshi swika ndi u nambatela NyaMuofhe, NyaMuofhe asuyo a tshi shavha u mamiwa nga dzila thuri dzawe, mulwadze a mbo di mu tevhela a swika a mu mama damu, zwenezwo mulwadze a sokou neta a pfi nga khofhe lide, a tshi fhatuwa a ri, "Ndo disywa nga nnyi fhanu?" dzila thuri ndi u bva hadzo, mulwadze ndi u fhola hawe.

5. Musumbululo

U sumbululwa ndi muthanga a tshi bvisa bonndo thanu na nthihi, arali a sina, u bvisa kholomo ya u renga musidzana arali e khomba uri a dzule nae. Arali mukwasha a sokou da mutani wa makhulu a songo bvisa musumbululo vha ri o ri kanda, o kanda luvhundilwa musidzana, u ya fhingula a bvisa bonndo ya u pfumelwa, ngayo.

6. Masheleni a no sala thovhoni a bvisiwa nga mukwasha uri vho-makhulu vha zwi divhe zwa uri musidzana tuwa na munna wawe. Masheleni hayo a dzhiwa nga malume ya musidzana.

Musevhe ndi yeneyo tshелеde i no sala thovhoni, ndi wone musevhe.

7.

U rengiwa

U rengiwa hu rengiwa muselwa a tshi shuma, muselwa musí a tshi bika ha avhi khali, u thoma u rengiwa a hona u avha, a tshi shula musí a tshi fhedza u shula u thoma u rengiwa, a kona u kumba matoko, a tshi ya mulamboni a tshi vhuya u thoma u ima a rengiwa a kona u rula. A tshi vhea khali ha sheli madi, u thoma u rengiwa a kona u shela madi. A tshi reda khuni a tshi vhuya nadzo u thoma u rengiwa, a kona u rula. A tshi ya nduni ya munna wawe u thoma u rengiwa a kona u dzhena thovhoni ya munna wawe.

8.

U pfunda

U pfunda hu itiwa nga vha vvhuhadzi. Ndi mulayo wa afho he a vhingelwa hone uri a dzule ngomunduni a sa bvi u fhedza maduvha matanu a tshi pfunda, a kona u bva ngala vhutano na vhuthihi, vha ya u ka madi nga madekwana vha vhuya nao a u tamba ngaondi hone u fhedza ha u pfunda.

Vha ha Mutepe vha tshi pfunda vha tou dzhenisa muselwa nduni e ethe. Ndu ya hone i ya namiwa i si sale na kubuli, vha vhasa mulilo muhulu ngomu nduni yeneyo, vha valela muselwa ngomu ula mulilo u tshi duga na mutsi u tshi duba u swika li tshi tsha, vha kona u tolela nga matsheloni vha wana ula muselwa e hone a songo fa, vha ri vvhuhadzi ho tenda.

9.

U khuvha vhuselwa ndi u koroka, ndi u shuma zwa vvhuhadzi.

Muselwa a tshi tamedza u ka madi nga madekwana a vuwa ngo matsheloni-tsheloni a dudedza ala madi a tamedza vha vvhuhadzi vhothe vha tshi mu renga nga vhukunda na zwinwe zwinwe vha vha nazwo.

10.

U nanzwa zwitari.

U nanzwa zwitari ndi musí vhakegulu vha tshi pembelela musidzana o naka o dala a songo tshinya, vha tshi pembela vha tshi ya vha tshi mu nanzwa vha tshi lidza mifhululu.

Mavhofhelo.

Mavhofhelo a mme na khotsi vha bvisa disheloni, vha fha mme, vha dzhia mudali vha vhofhekanya mme na khotsi vha u

tumukanya nga vhukati, khotsi a sala na wawe.

11. Vhathu vha loiwa vhe ngomu nduni, muloi hu pfi u dzhena nga thangani ya nndu, a kona u u lowa a dovha a tuwa u sa zwi pfi.
12. Khosi dza Lwamondo dzi tshi dzama a dzi vhulungiwi, hu fhatiwa nndu a dzhenisiwa ngomu, nndu ya hone ya namiwa nnda na ngomu, a fhedza nwaha e ngomu, ha ri nga nwaha wa vhuvhili vha thoma u lavhelesa arali o sina. Arali o sina, vha kuvhanganya vha kolclo, vha thoma nga muthihi a rwa vothi li si vulee, vhothe vha kundwa. Ha ri hoyo a no do vha khosi a tshi rwa kula kuvothi kwa mbodi vulea, ha lila mifhululu, ha thavhiwa kholomo, vha dzhia ula mukumba vha longela marambo ngomu, ha rediwa khuni vha nea ula a no do vha khosi, vha tuwa vha ya mulamboni na vhakololo vhothe, vha swika vha vhea ula mukumba kha tombo la lubaba, ha thoma nga muthihi a fungedza dzi sa
13. duge vhothe vha kundwa, ha ri uyo a no do vha khosi a tshi funga mulilo ula wa mbo di duga, ala marambo a swa othe, mifhululu ya lila, vha dzhia ala marambo vha kuya vha a kumbisa na mulambo vha takuwa-ha vha ya musanda wa ntshetelele vha swika vha ri, "Ula muthu ro mu tanzwa," khosi ya ri, "No ita zwone; tshimbilani ni yo vhumba khosi yanu", vha swika vha vhumba khosi yavho.
- Vha tshi khoda vha ri u a swa Mutongolwe. Vha Lwamondo vha swa Mutongolwe vha tshi zuwa vha ri ri yo swa Mutongolwe.
14. Vha Lwamondo vha ita swonda masimuni nga nwedzi wa Phando. Vhakololo vha bva na dzikhali vha ya nadzo masimuni, vha swika vha vhasa mulilo ha bikiwa zwidzimba zwa phonda, a zwi lungiwi muno. Musi zwo vhibva vha nyongelela, zwa avhelwa matarini, zwa khosi zwi avhelwa dzembeni. Hu thoma khosi ya la, na Ne-Tshivhale, ha kona u la vhakololo. Musi vho fhedza u la, khosi ya fhisa lila dzembe, vha tuwa vha ya vhadzimuni bakoni la mapfene. Pfene la hone hu pfi a li vhone, muthu a li vhone

s555

44/17

u a fa. Vha swika vha amba vhe kule vha ri, "Ro vhuya makhulu,"
 pfene la hone la lila la tou fhandula fhasi, vha pembela vha
 15. lidza mifhululu vha tshi khoda vha ri ndi Lwamondo lwa kale-kale
 lwa ra-muvu mpfarise muthu ndi muhedana lwa matshele na mbado.

16. Mafhata

Vhasadzi vha Vhavenda a vha funi vhana vha bebwaho nga
 vha vhavhili.

Musadzi wa Muvenda arali a beba vhana vhavhili u mbo di
 vhea madi tshi vhasoni a longa matoko a kholomo ngomri. Ala
 madi a vhila a rithelela zwa ita lukwere, a mbo di shela
 mulomoni wa vhala vhana nga muthihi, vha mbo di fa. A dzhia
 khali a vho longela ngomu, khotsi a vhana a tomola lutanda vha
 tuwa na ila khali vha isa luroromani, vha swika khotsi ya vhana
 a vhukula luroroma, vhakegulu vha longa ila khali ngomu ya
 17. tibiwa nga ludongo, khotsi a dzhia ila thanda a rumbula ila
 khali a mbo di tuwa, vhakegulu vha sala vha tshi vukedza, zwa
 fhela.

Musi vha tshi swika hayani vha rumbula ndu nga thungo, vha
 thivha ula munango wa kale, ha vhidziwa maine wa u vha ilafha,
 ha thavhiwa mbudzi vha dzhia ula muswane wa mbudzi vha tuwa nawo
 vha ya mulamboni vha swika vha dola muvhili na mushonga ngomu.
 Vha tambe muvhili vha bvula zwiambaro zwa kale vha ambara zwiiswa,
 vha dzhia mudali vha u vhofhekanya, vha u tumula nga vhukati,
 18. vha ri ndi hone vho tumula nowa ya u beba vhana nga vha vhavhili.
 Muambi wa haya mafhungondi mukegulu NyaMuofhe.

19. U khukhulwa

Arali muthu o khukhulwa e na minwedzi mivhili kana miraru
 vha dzhia tshila tshithu vha tshi fhandula, vha wana lunoni
 ngomu vha dzhia miora ya daladaleneni vha tona kula kuthu kha

zwiendamungu zwakwo, vha monisa na kha thoho yakwo, vha ka matari a mupfure. Vha vhea kha thoho, manwe matari vha vhea nga murahu, vha dzhia madinga a shubini vha tikedzela ngao, vha bwa kudindi tsini ha phuphu ya ndu vha ku longela ngomu vha ku fukedzela, mme akwo a da a swendela, vha kona u dzhia ula mushongawe vha tsheya khakwo, vha ilafha khotsi ya nwana ngakwo uri a si lwale.

20. Arali muthu o khukhulwa e na nwedzi muthihi lunoni lu songo vhonele, vha dzhia vha suka mavu vha vhumba muthu vha vhumbelela tshila tshithu tshi songo vhoneleho, vha dzhia vha tshi isa tshiuluni, vha tupula tshitanzhela vha luka sa vhukunda vha ku amadza zwanda na milenzhe, vha bwa dindi henefho tshiuluni vha ku longela ngomu vha vukedzela, mme akwo a da a swendela nga lurumbu na lurumbu vha ka vhana vha mupfure vha vhea ntha uri u thathabe, arali vha sa ita nga ri ralo musadzi hoyo a nga si tsha beba na khathihi u swika a tshi fa.

Muambi wa k haya mafhungo ndi Tshivhani.

21. Arali muthu o khukhulwa e na minwedzi mitanu, vha dzhia tshila tshithu, vha wana lunoni vhukuma, vha kegulu vha dzhia tshitanzhela vha luka dzikhare dzo edanaho zwanda na milenzhe, vha ku amadza zwanda, tshanda tshinwe na kha tshinwe mulenzhe munwa na kha munwe, vha ka na matari a mupfure vha vhea vhukati ha thoho na ila khare, vha dzhia vha ku bwela tsini ha phuphu ya ndu vha dzhia madinga vha tikedzela, vha ku bwela, mme akwo a da a swendela zwa fhela.

Khotsi a nwana w na mme awe vha kona u isiwa nangani.

22. Muthu wa thovhela

Musadzi wa Muvenda arali o fa e muthu wa thovhela, vha mu isa maroromani vha swika vha mu vhea hone vha vukula maroroma, vha mu tanamisa, ha da munna wawe na lufhanga a swika a mu fhandula thumbu, zwila zwithu zwa shuluwa, vha kona u mu fukedzala henefho maroromani.

23. Nwana ane a sala a tshi bebiwa, khotsi o no fa, vha mu ira dzina la u pfi Tshililo.

s555

24. Musadzi ane a beba nwana wawe a si lile ndi uri minwedzi yawe a yo ngo swika, ndi minwedzi mitanu fhedzi. Arali o bebwa e na minwedzi mitanu na mivhili u lila khathihi fhedzi, vha ri ndi mutshema-nda-twa.
25. Musadzi ane a felwa nga nwana, musi vha tshi vhuya u vhulunga nwana, vhakegulu vha tuwa na mme a ula nwana, vha mu isa mulamboni a yo tamba muvhili, ha vhidziwa maine, a da a handulula ndu, ha bikiwa phanda-mulongo vha la nga lushaka. A vha nwati nga zwanda, vha la nga mulomo, vha doba nga mulomo vha posa thungo na thungo vha kona u doba kunwe vha mila.

1. Mahosi a tshi pembedzwa vuhosi vha thoma u luvhedziwa vha pembedziwa vuhosi vho dzudziwa kha khamelo ya mafhi.

Vha tiba khamelo nga fhasi na ndilo. Khamelo idzula khosi ndilo ndi ya ndumi, mudinda u dzula ofara pfumo.

Ha kona u dzhiwa mpambo wa shelwa ngotani, vha isa zwi fhoni vha swika vha lungudzela vha thoma yone khosi, ya siela ndumi. Vha kona u pembela vhari tsho ambara ngala, tsho ambara ngala thovhele obva, vha tuwa vhaya hayani vha swika

2. ha nwiwa mahalwa vha takuwa vha tshina, ho fhela u nwiwa vha a balangana.

3. Mahosi o luvhedzwaho vha tshi famisa vhatanuni vha sokou dzhenisa vhatanuni nduni.

Hu do takuwa munwe muhulwane a laya ula mutanuni usi a fune munwe munna nga thungo a sa vhoniwi.

Vha mulaya usi a songo ita zwa tshi danya zwi sa do pfala Musanda, zwa pfala u ya pandelwa kana a lifhisiwa.

Musi o pfukiwa nga nwedzi uvhudza munwe muhulwane vha kone u isa musanda udo fhedza minwedzi mivhili a tshi famisa,

4. abva ha dzena vhanwe muso o fhedza minwedzi ~~na~~ mitami na muthihi vha mufha lupila lwa u filedza nga lwo, u swika a tshi vhotholowa.

5. Vhasidzana vha vhavenda vha tshi vthingiwa vhatshi swika vhuhadzi, musi vha tshi dzheniswa nduni, Arali a sa tsvhanyi u wana tshithu hudo takuwa munwe muhulwane a laya ula muselwa u ri a fune munwe munna nga thungo munna wawe a sa zwi divhi a ite a tshi tswa nae ndi hone a tshi do wana nwana, vhado mutodela nanga ya ita tshivhofho.

Tshi vhofho hetsho udo tshila a tshi ita a tshi ya kha onoyo munna u swika zwi tshi munakela.

- Arali zwi sa munakeli vhari hu konda nowa ya musadzi,
6. arali zwi tshi munakela vhari hu kundwa ene munna.

7. Vhanna vha vhavenda arali musadzi wawe e muthu wa thovhela musi a tshi vhofholowa munna wawe ha tsha sendela tsini hawe u swika nwana a tshi fhufhurea hudo si musi mme a nwana a tshi vhonele mavu, ndo ya kho vha hulwane a vha vhudza zwa u si o vhonele mavu.

U la mukegulu udo vhudza munna wa we, arali munna wawe a sa londizwa u nengwe tshika ndi hone a tshi do ya kha musadzi wawe.

8. Vhanwe vhanna a vha zwi londi naho musadzi wawe e musadzi wawe e muczadze u di dzula nae u swikela.

9/Vhasidzana.....

9. Vhasidzana vha vha tonga a vha li khuhu na makumba a vha li u swika vha tshi vthingiwa musi vha vthingwa vha thoma u rengiwa vha kona u la vhanwe hone a vha li u swikela. Musi vha tshi vha na nwana.

Musadzi wa mutonga a tshi vha mudzadze ha tsha sendela tsini ha munna u dzula kha ndu yawe.

Munna u dzula kha ndu yawe u swika nwane a tshi vha mu muhulwane. Ndi kwone ku itele hwa mashangane.

10. Mukene - o vthingo musadzi a sa vhe na nwana. A dovha a vthinga musadzi a sa vhe na nwana - vha ri ndi Ngonwa - o sia vhura dzundeni ka koni. Vhavenda mishumo ya vho a i fheli. O ralo - E mutukana u dzhia - zwila e tshe nwane a amela mikando khatsho e musidzana - u amela kha vumbu u ri a bebe.

Zwinwe ndi zwila vhathu vho u swielahu re na vhana vha vhatukana - vhutoko vhu tshi oma - zwezwila hu a swielwa. A sa swiela - hu a shavhisa u kandwa nga vhatukana. Vha tshi ri ri kande fhala ho shulwaho - vha dzhia vhutoko nga munwe - henefhala ho o hulwaho - vha shatela kha zwikunwane a tshi isela nthu kha tsinga dza zwi khonwane - kha milenzhe yothe. A sa ralo ha nga thanngi.

11. Musadzi a sa beba - hu pfi ndi phanzhe. O no dzula - vho mazwale vha mu laya vha ri kha tode kha vhanwe. Munna vha sa mu vhudzi - u do vha a tshi senda uri zwawe ndi mare. Vhanwe vha wana munwe vha mu ambela uri vha shumele - zwawe. A itazwa sa vhe na mulandu.

Vha toda na mishonga, vha mu simetshedza Mishonga ila vha ita tshivhofho. Ndi uri ila mishonga vha i vhekanya vha i tanda nga mudali, vha tshi pombedzela ngomu.

U do pfi a i lovhee - a longe kha tshitemba. A shela vhukhopfu, a vua vhathu vha tshe vho lala a rinda a kapula o ima. Tshitemba tshi re na mishonga tsha fhahewa vhuraleni. Maduvha othe a tshi ralo nga matsheloni - u swika a tshi pfukiwa. A ya a vhudza ula maine wawe. U do dovha a mu fha

12. mishonga a ita sa zwenezwila zwe a laiwa.

/Thumbu.....

Thumbu yo no bva - a tshi ri ndi na nowa, vha toda ya u tika. Na yone muthu u la o ima uri nowa i fare. U do munda vhathu vho lala nga matsheloni - tsheloni - a kapula o ima - a dovha a fhahla. Ndi hone u fhahla nowa. Hu na Tshivhofho Tshivhofho vha amba tshenetsho tshe a la o ima. Masiari ndo la zwiliwa sa vhanwe o dzula.

U do ri o no swikelela nwedzi ndi wawe ngauri vha fhahulula fhasi u sa thu u swika, I vho do u luma ya thutha ila thumbu.

Mishonza ine a la zwino a ri heila yea thoma a la. Tshitemba tshaho a tshi shakhwi tshi dzula tsho atama. Maine wawe u ita a tshi mu nea minwe - i si heila hone i no nga heneila.

13. O vhofholohva, vha ri ndi mudzadze. Vha vhidza ula maine u do u thusa nwana. Munanzoni vha vhea lutanda lwo dodzwa mishonga na khokho.

Musi une a pfi a bve nwana vha vhidza vhananyana - vha bvisa nduhu na mavhele zwothe zwa tanganya na mishonga vha lima - vha zwala khoroni - ndi yone tsimu ya nwana o bva. Vha thavha khando dza vhathu.

14. Musadzi a tshi khou songwa vha mu nea mishonga wa tshidada munluso wa lutala na mvana vha mu nea - vho - vha ri o ita tshidada tshawe. Ndi zwila a tsha di bva dzi phangoni. Ha pfi ndi nwana, u pfi tshidada. O no khaulwa ndi hone e nwana.

Vhe nwana wa mu kene ndi mungafhani ha pfi: U tshle madi ha thu farea.

U na lutshetshe lwawe - ndi zwila vhathu vho no mu vbona.

15. Musadzi o lovhelwa nga mvana muhekuheku a vha mulaadzi - vha tou ita Tshinonzolela bhe dindi vha mu dzudza - a tou tumba vha dzhia tshitanzhela vha muvhofha kha zwanda na kha milenzhe - na mikuloni na kha khundu. Tshinwe vha vhea kha thoho tsha ita khare. Vha dzhia mupfure - matari vha ita mumvadzi vho toma mipfa, hei mitsheno ya ya mutha vha vhea matari ha vha mudzudza - vha tika nga madinga - nzeno na nzeno o tou dzula - zwavhudi.

Mine a tou swenda a nga khunaru a tshi swendela a tshi dzhia mavu kha nga lwomubu tohalo nga thungo ha tshalo a tshi ya nga lumwe lwomubu. Vha fhedza vha shela mavu - vha kupa ha naka - vha dzhia mupfi vhana vha yo vha vhea nthahaho.

Wa Shathabela henefho ndi hone a tshi do tavhanya a vhonele mavu! a konow dzhena nduni. Lillia o no lafhiwa. Vha do tou toda Mishonga ya Mafa a tou la vha konvu fhulutisa marumbi - ha Ndi hone u vhonele mavu - vha vhudza ha munna wawe - ula o vhonele Mavu - d.h. ni menstrues wieder, u vho ya munnani.

16. Muselwa e khomba. Ee thunga-mamu - u a ambiswa. Ee khomba - vha sumiwa - vhanna vha tshi sumiwa vha bvisa Luvhundi ndi £1. 0. 0. U do ri ndi a vhingwa. Vha ri vha sumbuluwa. Mukwasha ha kandi mutani vha do ha o sumbuluwa ndi uri buisa £5. 0. 0. Ro ralo ri do wana munwe musadzi - Malidzila ndi ene a tshimbidzaho mafhungo.

Mutuka o disa musumbuluwo ndi uri ndi toda musidzana wanga - musidzana u bva na vhanwe vhasidzana vha yo lala nduni. Nduni yeneyo i re na mukwasha. Mukwasha u do vha o vhudza Malidzila - hufha musidzana a sa sendeli tsini hanga - Vha langana (vhomakhulu na Malidzila na nwana) vha do ri - o no bvisa £5. 0. 0. Musumbuluwo kha iswe ha munna wawe.

U do mu beba - Malidzila - o mu khurumedza nga nweida mutanani - a swika a ima nae, henefho nduni nga madekwana Mutuka a bvisa 1/- mu a tsitsa. A khurumela nwenda - Musidzana zwino. A bvisa 1/- Musidzana.

17. A dzula fhasi - a navha milenzhe. Mutuka a bvisa 1/- musidzana a pfuna milenzhe a losha - a lambela fhasi - mutuka

/a bvisa.....

a bvisa 1/-. A ri: hu tou ita hari Makhadzi - ndi a no salo Mutuka. Musidzana a fhimula. Mutuka a bvisa 1/-. Musidzana a ri ri hone. Mutuka a ri: Ri todow lala - ha ro fuka nguvho gumbese lithihi! A bvisa 10/- Musidzana a piringana milenzhe. Mutuka a bvisa 1/-. A tibula tshikwamu - vha vho lala vhothe. Vhanwe vhasidzana vho lala thungo. Vhone vhe thungo ha vho a vhuya a ralo ng matsheloni vha bva - vha dudedza madi vha nea mutuka - a tanda. Vha vho langana ha (na masiari) na vhanwe vhesidzana vhe: Kha ri tahe! Vhanwe vho dzula - vho vha ranga vha. Ngei vhuhadzi vha tshi ri ri a mu vhona u hana. Vhe ndi nyi - Ee: ndi munna wanga.

Nanzwe munna a mu rwa - a tshi hana (vhe hufha ro la thundu) Vhebulwane vha musema - vhe hufha ro la thundu! Ndi zwithu zwavho. O vhingwa u shulula - Hedzi - vhuselwa. Ndi u do vhofhelwa mine na khotsi awe - ludeda. U do vuwa dodzelela a tuwa zwisumbini zwawe. Nga madekwena a pfunelwa mme na khotsi nga mudali we tha hota u bva o fara nga mufaso £1. o. o.

18. U longelela na bomido Mufasoni. Ha pfi u yo vhofhele - Ndi mavhofhelo. Vha sa do lwala khundu.

Muma a felwa u thoma u dzula - e khombe nga ri dzule e si na musadzi.

Mudzi wa tshaloni vha u seluisa vha nwa vhothe - ndi u ila Mulivhadzi.

Muwaniwa u waniwa Ndila nga ndila - wou bebwa nae ha dali. Musidzana wa khomba ha li makoko. Madamu a swifhala. Musidzana wa khomba ha shuvhami - Madamu a nga do swifhala.

Ha vhofholwa musadzi sa namusi - Musidzana wa khomba ha dzheni - Hu pfi hu na lutanda.

Na mavhudzi a tshibebwa ha sumbedzwi dzikhomba na vhanna. Nwana u thoma u thusiwa. Vhe: zwila ila: Vha ri Tshivhone Mudzimu tshi vhona nga tshatsho.

19. U songo dzhena ngoma nga murahu, u tshi omba tshiombo u ombe wo vhona. Ndilo ya munna a re i fari nga tshanda kana nga lubomo, u tou fasedzwa. Ndi Ndilwana i ila u liba. I tibiwa mune wayo o fa. Ya nwana i fariwa nga lubomo, ndi Ndilo

/I vho do.....

555

K44/17

7*
14*

I vho do fasedzwa khotsi o fa ya vho do vhidzwa: Ndilwana.
Musadzi ha na Ndilo. Ndilo ndi ya vhana. Dongwana ya mudzio
na - Ndilwana ya Mudzio, ndi yi munna - kane khotsi wa henefho.
Ndi u tswa mavhunu a vhaludi - ndi u amba e siho henefho.

ENDS

End. 555.